

Uittreksel voor les aan de logopedisten

$\frac{IX}{3-a}$
en $\sqrt{6-a}$

Ik las: Compensatie en Correctie methode van Maria Krabbe. Deze heb ik niet bruikbaar bevonden. De adviezen van mevrouw Nanninga-Boon hielpen me, vooral haar inzicht in haar denktheorie.

Maria Krabbe wijst er op dat de woordblinde een speciaal soort denken heeft en wel een zeer aanschouwelijk denken.

Het probleem bij het denken van de doofstomme is om de aanschouwelijkheid te boven te komen.

Laat ik beginnen iets uit Mevrouw Nanninga-Boon's denktheorie weer te geven.

In het gezin Nanninga-Boon werd een doofstomme jongen geboren. Mevrouw Nanninga-Boon, die zelf arts was, nam, nadat ze alles bestudeerd had over het onderwijs aan doofstommen zelf de ontwikkeling van haar zoon ter hand toen ze ontdekte, dat het gangbaar was pas op 5 jarige leeftijd aan deze kinderen te beginnen met les geven. Ze was diep onder de indruk van het te kort aan geestelijke ontwikkeling dat zo al in de eerste levensjaren ontstond. Ze begon Dik op 3 jarige leeftijd schriftelijke taal aan te bieden en deed allerlei ervaringen op, die zij noteerde. Hieruit ontstonden 2 boeken: *Psychische ontwikkelingsmethode van het doofstomme kind* en *Het denken van het doofstomme kind*.

Zo kunnen we lezen hoe ze begon:

1. Het eerste stadium van aanbiedingen was: concrete dingen van naam voorzien (voorwerpen en plaatjes). Het bleek dat reeksen (lichaamsdelen, kleren, meubels, vruchten, enz.) steun gaven bij het herkennen. Ze gaf ze in reeksen in de hoop op ideeën - associaties. Bijvoorbeeld in de reeks lichamelijke delen werd neus direct herkend. Iets later werd mes ook als neus geduid. Werd even later bank aangeboden dat op geen lichamenlijk deel leek, dan wist hij het niet te duiden. Werkend met de meubelreeks werd het wel herkend. Dus de reeks was hulp en rem.
2. Daarop werden handelingen verwoord in kleine zinnen in de Imperatief en in de beleving aangeboden, bijv. plasje doen, doe je slab om, enz. Altijd werden deze schriftbeelden aangeboden in situaties waarin men dit bij een horend kind zou zeggen. Hier bleek steun van het dagelijkse leven bijzonder groot.
3. Uitbreiding van handelingen door middel van foto's. Dit bleek zeer succesvol, doch telkens kwam de hele situatie waarin de foto genomen was naar boven. Werkte storend.
4. Belevingen vastleggen voor het aanbrengen van onontbeerlijke begrippen als stout, boos, jarig, ziek, kerstmis.

Verder bleek:

Opdrachten, die niet aansloten bij het dagelijkse leven, waren buitengewoon moeilijk.

Bijvoorbeeld wel ging: "Ga bij de kast staan" en dergelijke, doch "Ga op de divan staan" kon niet zelf gevonden worden. Dat moest eerst voor gedaan worden (blz. 136).

Voorbeeld uit les aan Bibie met lepeltje: wel lukte: "Steek het lepeltje in je mond" doch "Leg het lepeltje op de tafel" lukte niet, hij lei het op het schoteltje, terwijl hij het woord tafel kende.

Dus: Belevingscomplexen kunnen storend werken.

Met voorwerpen die in de badkamer horen bezig zijnde, legde Dik, na de naam van het glas goed gelegd te hebben, bij het plaatje van het bad het woordbeeld karaf. Voor hem hoorde karaf bij het glas en deze sterke binding deed de ontsporing ontstaan.

Hoe vaak kunnen wij zulke ontsporingen niet opmerken bij het lezen van het woordblinde kind. Bijvoorbeeld een lesje over een ziek kind: Er staat: Het smaakt naar drop.

Moes zet het flesje neer.

Zus vraagt --- Het kind leest "zij ruikt".

In het boek "Het denken van het woordblinde kind" geeft Dr. Nanninga-Boon verkort haar inzicht weer, dat zij kreeg door het werken met haar dove zoon.

Als voorbeeld beschrijft ze daar het woord "pappa", hoe dat zijn inhoud krijgt.

1. Schematisch: Kind ondergaat belevingen. Deze beleving is zeer complex (geluiden, gezichtswaarnemingen, gevoelens). Het is een hele totaliteit, die mevrouw Nanninga-Boon een complexe eenheid noemt. Deze wordt als een globaliteit ervaren. Onderdelen van die beleving zijn hecht aan elkaar gebonden en nemen het gehele bewustzijn in beslag.
2. Doordat in vele verschillende belevingen het woord pappa gebruikt wordt, waarin de vader onderdeel van de beleving uitmaakt, hecht dat woord zich aan de persoon van de vader.
3. De betekenis van dat woord kan dan nog zeer verschillend zijn afhankelijk van de situatie, bijvoorbeeld: pappa, neem me uit de box, of pappa, speel met me, of pappa mag ik mee uit.
4. Langzaam krijgt het woord pas zijn gangbare inhoud (fout gebruik toont dat aan: heeft vader bijvoorbeeld een bril, dan kan een andere man met bril ook pappa genoemd worden).

Als het woord "pappa" wordt verstaan:
- dan is er een kunnen horen (zien)
- vergelijken
- onderscheiden
- bewust worden

Dis is voor imitatie nodig (kan bijvoorbeeld papegaai).

Zinvol gebruik maken van de klanken is pas taal.

Er komt een bepaalde intellectuele functie bij, namelijk een ordenend vermogen

- a) dat delen van verschillende complexen onder één noemer weet te brengen (begrippen)
- b) dat men de onderdelen vanuit een bepaald gezichtspunt weet te zien
- c) dat verhoudingen van componenten van één complex tegen elkaar afweegt (relaties)
- d) dat analytisch werkt, delen herkent en erkent
- e) dat met de delen, op hoger niveau, nieuwe eenheden opbouwt.

Een normaal horend kind wordt een gedachte op vele manieren aangeboden. Veelal weten we niet aan welk onderdeel van de totale beleving het kind een overgenomen taalvorm heeft gehecht.

Voorbeeld: Sabien met: "pappa voetballe". Dit "pappa voetballe" was complex gebonden aan de eetsituatie waarbij vader ontbrak (zie bijlage).

Samenvatting

Mevrouw Nanninga-Boon vat haar inzicht omtrent de denkontwikkeling op het eind van Hoofdstuk XIV zo samen:

"Het kind bouwt zijn gedachten als zijn blokkentoren; met grote stenen, soms hele muren tegelijk. Het is daarom in de vorm gebonden aan zijn star en stug materiaal. De intellectueel bouwt zijn gedachten als een kunstwerk, dat des te meer ingenieus en

verrassend in elkaar zal zijn gezet, naarmate zijn intellect aan de ene kant de bouwstenen steeds kleiner - scherper omschreven - heeft gemaakt, aan de andere kant hem het vermogen heeft geschonken tot een logische opbouw.”

In de tijd dat ik weer contact met Dr. Nanninga-Boon kreeg, was deze bezig met de behandeling van een jongen in haar dorp, die 2 jaar op de gewone lagere school had doorgebracht en niet had leren lezen, schrijven en rekenen. Men wist er op school geen raad mee. De ouders vonden J. wel “snugger” en verzetten zich tegen plaatsing op de BLO school. Dr. Nanninga-Boon had het artikel van Maria Krabbe gelezen en nam het geval zelf, met mijn hulp, ter hand. Haar ervaringen en hetgeen zij uit mijn rapporten haalde, verwerkte ze in het boek “Het denken van het woordblinde kind”.

Zij constateerde, dat mee, door tweetaligheid de bewustzijnscomplexen onvoldoende waren gesplitst.

Stelt Maria Krabbe de grote aanschouwelijkheid van het denken van het woordblinde kind centraal en ziet zij dit als essentieel, zelf breid ik dit uit tot een te grote gevoeligheid, een bepaald soort openstaan tot de omringende wereld, een volkomen opgaan in de beleving. Dit kan ook oorzaak zijn van het globale denken van het moeizaam komen tot verbreken van de complexe eenheden.

Als achtergrond van al mijn didactisch werken bleven zowel het artikel van Maria Krabbe als de werken van Dr. Nanninga-Boon voor mij van wezenlijk belang. Bij alle kinderen met lees- en schrijfstoornissen onderkende ik een sterk aanschouwelijk en sterk complex gebonden denken, sterker dan normaal aanwezig is op een bepaalde leeftijd. Er is steeds een tekort aan analyse vermogen.

Fouten bij het lezen zijn bijna altijd te verklaren uit het complex gebonden denken. Men vraagt zich dan soms verbaasd af, ziet het kind dan totaal niet wat er staat? Daardoor ontstond dan ook het etiket “woordblind”.

Laat ik een paar voorbeelden geven:

de leerling moet lezen:	de poes gooit mij van de wip af
de leerling leest:	de poes gooit naar
de leerling moet lezen:	...zou vader veel vis vangen
de leerling leest:	...zou vader veel vissen vangen
de leerling moet lezen:	lees maar verder
de leerling leest:	lees maar voor
de leerling moet lezen:	hij (de raaf) doet zijn bek open om te gaan zingen
de leerling leest:	hij (de raaf) doet zijn bek open om te gaan fluiten.

Het inleven in hetgeen verteld wordt blijkt in het volgende voorbeeld duidelijk de oorzaak van het verkeerde lezen. er staat dan: en ... de kaas valt.

Daarop komt een nieuwe alinea en komt de zin:

O, wat ruikt die kaas lekker

De leerling leest:

O, wat naar.

Dit zijn voorbeelden uit boekjes voor het kind dat begint te kunnen lezen.